

Vanhusneuvostojen tehtävät lakien mukaan

Miten kunnallinen vanhusneuvosto ja hyvinvointialueen vanhusneuvosto poikkeavat toisistaan

EKL:n Uudenmaan piiri 15.3.2024

Eero Kivinen

Tämä esitys:

Eläköön
elämä

- Vanhusneuvosto kunnassa
- Vanhusneuvosto hyvinvointialueella
- Selkeimmät erot ja niiden haasteet
- Rajapinnan kommentointia liiton Vanhusneuvostopäiviltä

**Eläköön
elämä**

Vanhusneuvosto kunnassa

Vanhusneuvosto kunnassa: lakisääteinen tehtävä

- **Kuntalaki 27 §: Vanhusneuvosto**

”Ikääntyneen väestön osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi kunnanhallituksen on asetettava vanhusneuvosto ja huolehdittava sen toimintaedellytyksistä. Vanhusneuvosto voi olla useamman kunnan yhteinen.

Vanhusneuvostolle on annettava mahdollisuus vaikuttaa kunnan eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, osallisuuden, elinympäristön, asumisen, liikkumisen tai päivittäisistä toiminnoista suoriutumisen taikka heidän tarvitsemiensa palvelujen kannalta.”

- Kuntalaki 10.4.2015/410

- Toinen merkittävä maininta ns. Vanhuspalvelulaissa, jossa viitataan kuntalakiin kunnallisten vanhusneuvostojen osalta

Vanhusneuvosto kunnassa: hyväksi havaittu jo ennen lakisääteisyttä

- Kunnanhallitus vastaa nimeämisestä ja toimintaedellytyksistä
- Kuntalain velvoittavuutta on edeltänyt useissa kunnissa perustetut vanhusneuvostot jo vuosikymmenien ajan
 - Tunnettu toki muilla nimilläkin, esim. eläkeläisneuvosto
 - Mm. Järvenpäässä edelleen *Eläkeläisneuvosto*
 - Lakisääteisestä näkökulmasta virallinen nimi kohtuullinen: korkea ikä ≠ eläkeläisyys
- Sote- ja alueuudistuksesta toi muutoksia tehtäviin, mutta kunnilla edelleen olennaisia tehtäviä ikääntyneiden hyvinvointiin liittyen
 - Kunnallisen vanhusneuvoston työ ei päättynyt, eikä pääty
- Kunnilla myös lakisääteinen tehtävä edistää osallisuutta ja hyvinvointia ja toimia yhteistyössä hyvinvointialueiden kanssa
 - Useissa kunnissa palkattu henkilöitä koordinoimaan tähän liittyen mm. järjestöyhteistyötä

Vanhusneuvosto hyvinvointialueella

Vanhusneuvosto hyvinvointialueella: lakisääteinen tehtävä

- **Laki hyvinvointialueesta 32 §: Vaikuttamistoimielimet**

”Aluehallituksen on asetettava -- ikääntyneen väestön osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien turvaamiseksi hyvinvointialueen vanhusneuvosto --. Vaikuttamistoimielinten jäsenet valitaan hyvinvointialueen kunnissa toimivien vastaavien vaikuttamistoimielinten jäsenistä siten, että kustakin vaikuttamistoimielimestä valitaan vähintään yksi edustaja. Lisäksi vaikuttamistoimielimiin voidaan valita muita henkilöitä. Aluehallituksen on huolehdittava vaikuttamistoimielinten toimintaedellytyksistä.

Vaikuttamistoimielimille tulee antaa mahdollisuus vaikuttaa hyvinvointialueen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun, toteuttamiseen ja seurantaan asioissa, joilla on tai joilla vaikuttamistoimielin arvioi olevan merkitystä lasten ja nuorten, ikääntyneen väestön tai vammaisten henkilöiden ja heidän tarvitsemiensa palveluiden kannalta, ja vaikuttamistoimielimet tulee ottaa mukaan osallistumisen ja kuulemisen kehittämiseen hyvinvointialueella.”

- Laki hyvinvointialueesta 29.6.2021/611

Vanhusneuvosto hyvinvointialueella: lain vähimmäisvelvoittavuus

- Hyvinvointialueen hallitus vastaa nimeämisestä
- Hyvinvointialueen neuvostoon tulee tosiaan nimetä **vähintään** yksi jäsen kunnallisista neuvostoista
 - Asettaa hyvinvointialueet hyvin erilaiseen asemaan kokonsa ja kokoonpanosta puolesta
 - Esim. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella kaksi kuntaa, Varsinais-Suomessa 27
 - Miten teidän omalla alueellanne on menetelty?
- Toimintasektori luonnollisesti rajatumpi kuin kunnassa, koska hyvinvointialueen toiminta koskee sote-palveluita ja pelastustoimea
- Tärkeä tehtävä hyvinvointialueella etenkin toiminnan ollessa vielä alkuvaiheessa
 - Esim. palvelustrategian ja –suunnitelman kommentointi olennaista ensimmäisten vuosien aikana
- Toimintatavat kuitenkin pohjimmiltaan voivat olla hyvin samanlaisia kuin kunnassa

Selkeimmät erot ja niiden haasteet

Eri tahot, eri tehtävät

- Kuntatasolla palveluihin tosiaan jäi merkittävästi ikääntyneiden hyvinvointia koskevia asioita
- Hyvinvointialueella kuitenkin tehdään konkreettisia sote-palveluita
- Rahoituksen suhteen täysin asemassa, koska kuntaverot
 - Mutta Suomeen mahtuu merkittävä määrä kriisikuntia kuntaverosta huolimatta
- Vanhusneuvostoissa kokoonpanosta riippuen voi olla taipumusta ajatella oman nurkkakunnan kannalta
 - Mutta olisi tarpeen voida ajatella koko alueen kannalta

**Rajapinnan kommentointia
Vanhusneuvostopäiviltä**

Vanhusneuvostopäivät 2023: Rajapinnan piirtäminen neuvostoissa

- Vanhusneuvostopäivillä pohdittiin mm. tulevien kunta- ja aluevaalien 2025 teemoja, joista nousi esille hyvin eroavaisuudet JA rajapinnan hahmottaminen
- Kuntavaalit
 - Kaavoittaminen, turvalliset asuinympäristöt, julkinen liikenne, kulttuuri- ja liikuntapalvelut, lähipalvelut (myös pankki jne. ei-julkiset)
 - Vanhusneuvoston jäsenille puhe- ja läsnäolo-oikeus kunnallisiin päätös- ja valmisteluelimiin
 - Yhdistysten tukeminen varsinkin taloudellisesti
- Aluevaalit
 - Ennaltaehkäisevät sote-palvelut, omaishoitajien aseman parantaminen, palveluverkon alueellinen kattavuus/lähipalvelut, liikkuvat palvelut
 - Aluevaltuutettujen tulee ajatella koko hyvinvointialuetta

Vanhusneuvostojen työnjako koskee palvelusektoreita, mutta silti keskitytään nimenomaan ikäihmisten hyvinvointiin

Kiitos!

Eero Kivinen
Sosiaalipoliittinen asiantuntija

Eläkkeensaajien Keskusliitto EKL ry
Haapaniemenkatu 14, 2.krs
PL 168, 00531 HELSINKI
www.ekl.fi

”Täyttä elämää hyvässä seurassa – EKL”

